№ 16. Rok 1849. Poniedziałek 22 Stycznia.

Wychodzi codziennie prócz Niedzieli i świąt uroczystych. Prenumerata przyjmuje się w Księgarni St. Gieszkowskiego przy ul. Grodzkiej Nr. 117.

Kwartalna przedpłata na Gazetę Krakowską wynosi ZłR. 4.—Miesięczna Złp. 6. — Prenumeratę przyjmują wszystkie Urzęda Pocztowe.

GAZETA KRAKOWSKA.

Obserwacye Meteorologiczne.

Miesiąc dzień godzina		Stan Barometru do 0° R. zredukowany w miarze Paryzkiej		Stopień ciepła podług Reaumura	Psychometr e	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska nadpowietrzne i różne uwagi
	6	27"	10, 42	†1, 2	1, 88	PPn. Zachodni słaby	Pochmurno	
21	2		11, 53	†2, 8	1, 83	PPł. Zachodni „	Pogoda	
	10		10, 45	— 0, 4	1, 77	Zachodni „	„	

Redaktor główny: *Władysław Łżycki.*

TREŚĆ.

Wiadomości Polityczne.

Austrya.

Xiążę Windischgraetz rezyduje w pałacu Królewskim w Ofen, Ban Jellachich w pałacu Karolyi. Porządek zupełny panuje w obu miastach.

Proklamacya c. k. Kommissarza hr. Montecucoli, zwołująca Deputowanych Lombardzko-Weneckiego Królestwa do Wenecyi, jest dowodem bezużyteczności konferencyi bruxelskiej, gdyż przypuszczać nie można, aby Austrya zezwoliła teraz na odstąpienie którejkolwiek części swoich prowincyj.

Baron Doblhoff jest przeznaczony na Posła nadzwyczajnego i pełnomocnego Ministra w Hadze.

Hrabia Maurycy Esterhazy wyjechał z missyą do Gaety.

Poseł Pruski hr. Bernsdorff, bawi w Ołomuńcu.

Ministerstwo zamierza ustanowić w Pradze wielki uniwersytet słowiański, a w Wiedniu powiększyć uniwersytet niemiecki.

Magyary uchodząc z Pesztu, zostawili w szańcach 8 armat.

Gwardya narodowa w Pradze ulegnie reorganizacyi; nominowanie oficerów zależeć będzie od rzędu. Towarzystwo *Słowanska lipa* zostanie rozwiązane.

Kiedy widnokrąg polityczny r. 1849 tak się przesadza w swoich zdarzeniach, widnokrąg ziemski, tojest naszego wiedeńskiego nieba, niemniéj jest szalony w swojém gospodarstwie— z 14tu wczorajszych stopni mrozu, nagle tak stan powietrza zmienił się, że dziś mamy 5 stopni ciepła Reaumura, a w nocy taka była burza z piorunami i błyskawicami — jak tylko coś podobnego wśród upałów letnich widzieć można. Rzucili się więc Wiedeńczykowie do kronik kalendarzowych i znaleźli w stoletnim kalendarzu, że po podobnéj burzy w zimie nastąpił bardzo urodzajny rok. — O niewątpimy, że rok ten będzie bardzo płodny, ale co w tym roku dojrzeje? Oto wśród tych zmian atmosfery nie ma wątpliwości, że Cholera silniéj wystąpi, jak ostatnim razem.

Niektóre niedawno pojedyncze mniéj znane wypadki stają się co raz widoczniejszemi, szpitale zaczynają sie napełniać. Publiczność wie o tém z głuchéj wieści, ... pytanie? dla czego władze milczeć każą, kiedy nam się zdaje, że nawet grożące niebezpieczeństwo, jest daleko mniéjsze, jeżeli opowiedziane z szczegółami — jak n. p., że tu albo owdzie cholera wybuchła, ale już zaczyna słabnieć, już z tonu spuściła, aniżeli kiedy tylko wiemy „Cholera grassuje“ a temi wyrazy staje nam na myśli, cała okropność 1830 roku.

Anglia.

W *Birminghamie* mają nadzieję, iż odkrycie kopalń złota w Kalifornii, dźwignie niezmiernie handel angielski, mianowicie wyroby birminghamskie, przez odbyt pomnożony do Ameryki. Już poczta ostatnia przywiozła znaczne obstalunki. W Londynie zawięzuje się towarzystwo akcjonarszów z kapitałem 200,000 f. szt. celem nabycia gruntów w Kalifornii, złoto zawierających. Pomnożenie się tego metalu wywarło już w Ameryce wpływ przewidziany, cena onego znacznie spadła; kupczykowi zwyczajnemu trzeba płacić rocznie 2500 dolarów, oprócz stołu; nadmarkier otrzymuje 1700 dolarów rocznie. W saméj zaś osadzie odkrycie złota stało się nieszczęściem. Rolnictwo i hodownictwo bydła ustały zupełnie, prawo i porządek nie znajdują poszanowania, w kopalniach istnieje tylko moc silniejszego i zbrodnie najstraszniejsze bywają bezkarnie popełniane. Zbogaceni od razu robotnicy, oddają się najwyuzdańszéj rozpuście.

Odkryto także w Kalifornii znaczne kopalnie srebra, z których jeszcze nie korzystano. Żywe srebro bywa często napotykane. Ruda w nowéj kopalni Almaden zawiera 50 procent metalu.

Francya.

Paryż 4 Stycznia. Luboć tak powszechny głos jest za potrzebą szkół elementarnych i oświaty u ludu,— nie mogą jednak dotąd wyśledzić miary i sposobu zaprowadzenia stałego systemu, któryby odpowiadał dziś rzetelnéj potrzebie ludzkości, a zgodnym był z instytucyami i dobrém powszechném kraju.

Zmiany rządów, ustępy ciągłe ministrów, a tem samém coraz odmienne wyznania zasad politycznych, szkodzą może więcéj całości, niźli dawny obojętny tryb w szkołach popularnych.

Po 5 czerwca zgromadzenie narodowe mianowało komissyę z poleceniem, by wypracowała projekt nauk elementarnych. Carnot, minister w czasie rządów prowizorycznych, przesłał komissyi téj wprawdzie już wygotowane poniekąd w téj mierze projekta, komissya jednak upatrując w nich zasady trącące Ateizmem, odrzuciła je, a sama na cze

le Barthelemy St. Hilaire wypracowała projekt w sposobie eklektycznym i Woltairzystów, jak się korespondent wyraża, który w wydziale na to wyznaczonym rozpoznany, teraz tylko zatwierdzenia oczekiwał. Ale obecny minister oświécenia p. Falloux, gorliwy wyznawca i obrońca wiary, mianował dwie inne komissye tak co do elementarnych jak i wyższych szkółek, a złożone z ludzi najświetlejszych, jakich dziś Francya liczy, i potępił w obec zgromadzenia narodowego system i projekt trybu szkółek elementarnych przełożony rządowi. Ten postępek „nieparlamentarski" oburzył p. St. Hilaire, dowodząc, iż w téj mierze inicyatywa samemu tylko zgromadzeniu narodowemu przystoi. Odillon Barrot zaś dowodził, że na ministrze cięży odpowiedzialność i za sprawy zgromadzenia narodowego, zanosi się zatém na żywy spór względem uprawnienia władzy konstytującéj i władzy wykonawczéj.

Hiszpania.

Z Burgos otrzymano wiadomość o pobiciu karlistowskiego hufcu pod dowództwem El Estudiante.

Sycylianie attakowali przednie straże neap., z tej przyczyny Jenerał Filangieri chce wznowić kroki nieprzyjacielskie.

Niemcy.

Frankfurt 8 Stycznia. Wszystkie banki gry publicznéj zostają od dnia 1 Maja 1849 roku w obrębie Niemiec całych zamknięte, a kontrakty dzierżawcze zniesione.

Przy głosowaniu powstała cała Izba jednomyślnie prawie, zatem téż wniosek Ministra sprawied. przyjęty, i w ustawę Państwa zamieniony został. Następnie uchwaliło jeszcze Zgrom. Narodowe:

a) klassyczne loterje niech jeszcze pozostaną, ale prowizoryczna władza centralna niech nadtem pracuje, by je tam gdzie są, rząd sam poznosił.

b) ażeby prywatnych loteryj niedozwalać jak tylko za pozwoleniem rządów właściwych, i jedynie na cele dobra powszechnego; ale oraz;

c) zabronić na zawsze zaprowadzania nowych loteryj klasycznych.

Podobną uchwałę zadekretowano także i co do loteryi liczbowéj, i polecono władzy centralnéj wykonanie tych dekretów.

Polska.

Kommissya Rządowa Przychodów i Skarbu, podała do wiadomości powszechnej, iż wyrokiem Sądu wojennego przez JO. Feldmarszałka Główno-dowodzącego czynną armią Xięcia Warszawskiego, Hr. Paskiewicza Erywańskiego na dnia 7 (19) Sierpnia 1848 r. zatwierdzonym, za przestępstwa polityczne na karę konfiskaty majątku skazani zostali: Jan Marszand, Konstanty Kalinowski, Kazimierz Bazylski, Feliks Fijałkowski; wszyscy mieszczanie m. Warszawy, jako czeladź u krawca Ludwika Schmidt w m. Warszawie mieszkającego, zostający; — nadto wyrokiem sądu wojennego przez JO. Xięcia Namiestnika Królestwa na dniu 17 Lipca r. z. konfirmowanym, następujące osoby za przestępstwa polityczne także na karę konfiskaty majątku skazane zostały, a mianowicie: Michał Podgórski syn Wincentego, expedytor Poczty w m. Brzesku powiecie Miechowskim; Felix Jordan syn Teofila, dzierżawca dóbr Kaczkowice w tymże pow. położonych; Julian Jordan brat poprzedzającego; Mieczysław Zarębski syn Ignacego, dzierzawca dóbr Dobiesławic w pow. Miechow. leżących; Andrzej Koźmiński syn Stanisława, Burmistrz m. Brzeska w pow. Miechowskim.

Na mocy rozkazu wyższej władzy, Biuro Warszawskiego Ober-Policmajstra wzywa Franciszka Basińskiego, syna dziedzica dóbr Mrowiczna w pow. Łęczyckim położonych, który bez pozwolenia rządu wydalił się za granicę, ażeby najdalej w ciągu trzech miesięcy od dnia ostatniego ogłoszenia do kraju powrócił, z ostrzeżeniem, iż jeżeli w tym przeciągu czasu tego nie dopełni, podpadnie rygorowi art. 340 Kod. kar głównych i poprawczych.

Teatra Warszawskie w r. z. 1848 składały się z 382 osób, a mianowicie: artystów dramatycznych 20, artystek 12; artystów opery 7, artystek 9; chórzystów i chórzystek 57: dyrektor baletu 1; tancerzy i tancerek 87; nauczycieli tańca 3, dyrektorów muzyki 5, artystów orkiestry 59; służby wyższej osób 17, niższej 105.

Prussy.

Berlin 6 Stycznia. Dziennik urzędowy zawiéra nowe królewskie rozporządzenie, na mocy którego w dawnych pruskich prowincyach znosi się prywatne i wyjątkowe sądownictwo, a nowy tryb i władze sądowe się zaprowadzają. Drugiem rozporządzeniem zaprowadza się ustny i publiczny proceder przysięgłych w ciągu śledztwa, i wyznacza bliższe szczegóły w postępowaniu. Oba te rozporządzenia wchodzą w prawo od 1 kwietnia r. b.

Rossya.

Petersburg 30 Grudnia. Nowe bohaterskie dzieła kozaków uświetniają wyprawę kaukazką. Z poświęceniem i walecznością zasłaniają nietylko zdobyte twierdze, ale i zadają klęski dotkliwe napadającym tłuszczom nieprzyjacielskim. Swieżo odniesione zwycięstwo na tłumach Szamila przy obronie szańcu achtyńskiego, i porażce band jego na brzegach Samura, będzie pięknym ustępem w dziejach wojennych Rossyi, a zaszczytem oręża bitnego jéj wojska.

Dnia 31 Grudnia. Przedwczoraj przyjmował Jego C. Mość zawierzytelnionego posła austryackiego i pełnomocnego ministra hr. Buol Schauenstein.

Turcya.

Sułtan 6go z. m. udzielił posłuchanie panu Mussuros, przeznaczonemu na poselstwo w Wiedniu, i jego teściowi Xięciu Samos. 20go z. m. miał posłuchanie u Monarchy angielski Pułkownik Wilson, który udaje się na granicę perską dla załatwienia sporów tamecznych.

Biskup Trapezuntu Serdian, ma być mianowany Patryarchą Ormiańskim.

Włochy.

Rzym 29 Grudnia. Dziś wydała Junta następujący dekret: 1) Posiedzenia ciała prawodawczego zostają zamknięte; 2) w ciągu feryi pozostaje komisya finansowa w swojéj czynności; 3) Ministrowi spraw wewnętrznych poleca się wykonanie niniejszego dekretu.

W dniu zaś następującym ogłoszono dekret rozpisujący powszechne wybory na Sejm konstytujący:

Art. 1) Będzie zwołane w Rzymie narodowe zgromadzenie, które z zupełną władzą rzymskie państwo ma reprezentować. Art. 2) Zadaniem tego zgromadzenia jest powziąć wszelkie uchwały, jakie za potrzebne uzna, nadać publicznym sprawom doskonały mocny kierunek, zgadzający się z życzeniami i zamiarami wszystkich, lub większéj części publiczności. Art. 3) Kolegia wyborcze będą zwołane na 21 stycznia, celem wybrania reprezentantów ludu dla narodowego zgromadzenia. Art. 4) Zasadą wyborów jest liczba ludności. Art. 5) Liczba reprezentantów postanawia się na 200. Art. 6) Ci będą tak rozdzieleni iż na istnące teraz obwody wyborcze, że na każdy obwód przypadnie dwóch. Art. 7 Głosowanie jest wprost i powszechne. Art. 8) Wszyscy obywatele państwa, którzy skończyli lat 21, od roku zamieszkali w kraju i sądowym wyrokiem nieutracili prawa obywatela, są wyborcami. Art. 9) Mogą być obrani wszyscy ci, którzy 25 rok ukończyli. Art. 10) Wszyscy wyborcy dają swój głos w głównem miejscu swego obwodu. Wszystkie kartki mają tyle imion zawierać, ile cała prowincya ma obrać reprezentantów. Art. 11) Skrutyn jest tajemny. — Nikt nie może być obrany reprezentantem ludu, jeżeli przynajmniéj 500 głosów nieuzyska. Art. 12) Każdy reprezentant ludu, otrzyma codziennie jako wynagrodzenie 2 skudy przez cały czas posiedzeń. Nikomu niewolno zrzec się téj indemnizacyi. Art. 13) Instrukcya rządowa ureguluje wszystkie poboczne okoliczności dla wykonania niniejszego dekretu. Art. 14) Narodowe zgromadzenie będzie otworzone w Rzymie d. 5 lutego. Art. 15) Niniejszy dekret będzie natychmiast rozesłany po wszystkich prowincyach, aby wszystkim gminom był publikowany. Rzym 26 grudnia 1848 r.

W dzień Bożego Narodzenia odbierał Papież po odbytych nabożeństwach i uroczystościach kościelnych powinszowania zawierzytelnionych przy dworze swoim posłów, którym uczestniczył także i hr. Chreptowicz, poseł Monarchy Rossyjskiego przy dworze Neapolitańskim. Martinez de la Rosa minister hiszpański najstarszy wiekiem miał przemowę imieniem wszystkich, z oświadczeniem życzeń wszystkich dworów, świata a Ojciec Ś. stosownie odpowiedział. Następnie Ambassadorowie składali uszanowanie Ichmość Królestwu Obojga Sycylii, a ztamtąd odwidzili Jego Exc. Kardynała Dziekana Macchi.

Rzym, d. 2 Stycznia. Książe Corsini, który nie chciał należeć do junty rządzącéj, ani też zadekretować sejmu ustawodawczego (Constituante) postanowił w nocy z 26. na 27. Grudnia Rzym opuścić. U bramy czekał na niego już pojazd i eskorta z dragonów: ale przeszkodzono jego odjazdowi. Epoca głosi, że hr. Mamiani mocno postanowił nie wstępować do ministerstwa od chwili, jak junta stanęła u steru.

Neapol 28 Grudnia. Neapol po trosze groźną twierdzą się stanie; nie dość, że dawniejsze baszty w działa opatrzono, pobudowano nadto świeże strzelnice, posypano okopy i wały na okół, a zamek królewski i kilka klasztorów i kościołów zaopatrzono we wszystkie narzędzia obronne. Aż pod samo Portici jeżą się działa, a kilka tysięcy robotnika sypie bateryе nad morzem; sławny od wieków nawet klasztor Kamedułów zamieniają w twierdzę, ztamtąd bowiem zamkowi St. Elmo niebezpieczeństwo w razie wojny grozi. Do nowego roku muszą się zakonnicy wynieść. Jeżeli dotychczas Neapol za więzienie uchodził, to teraz słuszniéj wielkim go grobem nazwać można, a widok jego każdego dreszczem przejmuje. Król zdaje się dość zatrudniony już samem urządzaniem tego wszystkiego, mając jedynie na celu poskromienie

w razie potrzeby swoich poddanych, a może i Sycylian, którzy bynajmniéj jeszcze nie zwątpili. Znane zbiry niebieskie (nazwani uomini feroci) snują się jak mrowie. Szpiegi tłuką się po wszystkich kawiarniach, hotelach, teatrach, byle upolować słów kilka nieostrożnie plusniętych. Dwóch Medyolańczyków, którzy się nie mieli, mianowicie w wyrazach na baczności, bez śladu gdzieś przepadło: gdzie się podzieli, nie pytaj. O korespondencyi z Sycylią ani myśleć. Mesyna okropnie wygląda z wychodźców 16,000 jeszcze nie wróciło. Filangieri bardzo grzeczny, *robią mu naturalne podarunki*, a on pieniędzy potrzebuje.

Pozwolił nawet na utrzymywanie poczty listowéj do Catanii, a co najgłówniejsza, że na niéj nie wszystkie rozpieczętowują listy. Każdy Sycylianin wre nieubłaganą zemstą przeciw Królowi, o powtórnym zdobyciu wyspy ani myśleć można. Filangieri, Nunziante i Szwajcarowie zwątpili już podobno o zdobyciu Sycylii; zresztą gdyby się miny poczynione były udały — kto wie, jakby było wypadło, ale wszystek proch w nich zamokł: teraz w Catanii, Syrakuzie i Palermie wiszące urządzono miny w beczkach żelaznych; wieść ta niezmiernie wojsko neapolitańskie demoralizuje. Trzeci pułk Szwajcarów liczy tylko 675 ludzi. Podczas szturmu klasztoru ś. Magdaleny wszyscy żołnierze byli pijani — zakonnicy bronili dzielnie. 17 cofnęło się w jeden z korytarzy w czasie boju, wojsko na uciechę zatoczyło działo jedno i wystrzelano ich do nogi; jeden z całego zgromadzenia tylko został przy życiu, którego Filangieri na dochód swéj łagodności do jeńców policzył.

Neapol 29 Grudnia. Zdaje się, że w skutek układu z Neapolem i na prożbę papieża przyjdzie do interwencyi Austryi w państwie papiezkiem (!).

Sycylianie napadli na posterunki neapolitańskie i jenerał Filangieri rozpocznie podobno o to zerwanie rozejmu kroki nieprzyjacielskie. W rozmowie z posłami angielskim i francuzkim upraszał ich, aby oficerom obudwóch eskadr zalecili jak najściślejszą neutralność i zagroził, iż nie będzie znał różnicy między Sycylianami a neutralnymi, jeżeli tych ostatnich spotka w szeregach buntowników. W ogóle oświadczył, że będzie pełnił swą powinność bez względu na zamieszanie jakie kroki jego zrobią w stosunkach dyplomatycznych Neapolu z innemi dworami.

Kilku Jenerałów pensyonowano. Arcyksiążę Albreht mianowany Dywizyonerem we Włoszech, a Arcyksiążę Wilhelm Brygardyerem w Ołomuńcu.

Ameryka.

Morning Chronicle donosi z prywatnéj korespondencyi Washingtońskiéj, że Amerykański rząd postanowił niezwłocznie zająć w posiadłość obszary złote w Kalifornii i wkrótce wyprawić tam znaczne załogi wojskowe ogłaszając bogatą tę krainę własnością narodową. Zamiar ten uchwalił kongres zgodnie do poselstwa prezydenta, w którém dowiedziona jest konieczna potrzeba powzięcia tych środków bez zwłoki. Zapał szukania skarbów w tamtych stronach wzmógł się do szaleństwa, szczególnie w portowych miastach. Codziennie ztąd odchodzą wyprawy tak szczególnych osób jak i gromadnych towarzystw, a spekulanci składają już kapitały w nadziei, że rząd obszary częściowo wypuszczać będzie w dzierżawę. Pewni są zysku, bo złoto jest karbu najczystszego, uncya w wartości 16 dolarów: a ilość nieprzebrana, jak liczą na 1000 milionów funtów szterlingów lekko, zważywszy przytém, że obszar złoty równa się wielkości Anglii całéj.

Nowy-York 20 Grudnia. W senacie powstała żywa rozprawa względem niewolnictwa. Mieszkańcy nowego Mexyku podali byli pretensyę, domagając się usunięcia niewolników w ich kraju. Calhoun nazwał podobne domaganie się bezwstydném; zdaje się więc, że izba reprezentantów sili się utrzymać system niewolnictwa.

Zawarta jest z Anglią teraz nowa umowa co do opłaty listów.— Za przesyłkę wszelkich listów morzem nie będzie się pobiérać opłaty; jedynie koszta lądowego portoryi strony ponosić mają.

SPRAWOZDANIE KOMISSYI

wybranéj do ułożenia Projektu do Banku prywatnego W. Ks. Poznańskiego.

(Ciąg dalszy.)

Tuszyć sobie należy, że mężowie, których wziętość na czele Księstwa powoła, baczni na krytyczność położenia i niebezpieczeństwo współrodakom grożące, — nie zaniedbują żadnych środków ku zapobieżeniu wywłaszczenia. W téj chwili szczególnie kapitał *obrotowy* na uwagę zasługuje.

Dawnemi czasy, kiedy wszelkie roboty gospodarskie zaciągiem załatwiano, rolnik, oddając znaczną część swéj ziemi poświęcił kapitał, żeby dochodem koniecznym obrot zapewnić. Była wprawdzie produkcya mała, ale zabezpieczenia potrzebnego obrotowego funduszu nadawało właścicielowi niejaką pewność, która mu spodziewane zwiększenie dochodu równoważyła. Przez uregulowanie stosunków włościańskich, zyskało bogactwo krajowe, bo nietylko, że się byt dobry włościan znacznie podniósł, ale i większy właściciel zmuszony do przemysłu i pracy około ziemi, znacznie produkcyą dóbr swoich podniósł. Za tą zmianą poszło naturalnie, że wielkich użyć musiano summ na zaprowadzenie inwentarzy, postawienie budynków, osuszenie, rudowanie i t. p. Przy stałym pokoju przyszedł kapitał hipoteczny potrzebom tym w pomoc, i zakrył poniekąd konieczne codzienne wydatki, tak, iż chwilowe potrzeby były zaspokojone; ale napróżno oglądano się za instytucyą, którаby na przyszłość konieczny obrót zapewniła.

Już w r. 1828 odezwały się głosy za założeniem Banku prowincyonalnego, ale w opinii publicznej należytego poparcia nie znalazły. Na wiosnę r. 1839, liczne Zebranie poleciło komitetowi ułożenie statutów i dalsze w téj mierze z rządem korrespondencye. Komitet ówczasowy uznał, że ten sam środek, który wywołał był potrzebę zwiększenia kapitału zakładowego i zapewnienia obrotowego, posłużyć winien za podstawę do ustalenia na przyszłość stosunków finansowych; za najwłaściwszy środek do zmobilizowania nieruchomego kapitału czynszów zaprojektował komitet *Towarzystwo Kredytowe Włościańskie*, któreby właścicielom częściowo w pomoc przyszło, a włościanom tę pocieszającą przedstawiło przyszłość, że za czasem od znacznej opłaty uwolnieni zostaną. Gdy wszakże znaczną część takowych papierów dla pewności Listów Zastawnych w Dyrekcyi do czasu złożonaby być musiała, a kapitał do dyspozycyi właściciela oddany, zbyt by był mały; przeto zamierzono po ówczasowych 4 pr. Listach Zastawnych otworzyć nową takowych seryą. Część ich stanowić miała zasób Banku, który się miał zwiększyć dobrowolnym udziałem w sposób akcyi. Bank tak znacznemi obracając funduszami, wzrósłby niebawem do wielkiej potęgi i odpowiedziałby potrzebom prowincyi naszej.

Nie wchodziło w ówczas w zamiary rządu zrealizowanie czynszów włościańskich przez ich zamianę na kapitał. Zamierzona pożyczka na dobra, poparła silnie udzielenie prawa do przedłużenia przystępu do Towarzystwa Ziemstwa i zaciągnienia Listów Zastawnych 3½ procentowych, a projekt do Banku skłonił Dyrekcyą główną Banku Berlińskiego do założenia *Kantoru Bankowego* w Poznaniu, który potrzebom handlowym mniéj więcéj zadosyć czyni.

Tymczasem zaszłe wypadki polityczne przecięły kredyt osobisty. Rolnictwo widzi się pozbawione kapitału obrotowego, przezco nietylko wzrost produkcyi, ale nawet zwykły jéj bieg wstrzymany. Tą gwałtowną potrzebą przyjęte Zebranie na dniu 20 Grudnia 1848 wybrało kommissyą ku zbadaniu tego ważnego przedmiotu.

Zebrana Kommissya na dniu 4 Stycznia r. b., nie tając sobie trudności, jakie w obecnéj chwili każdemu przedsięwzięciu na przeszkodzie stawają, zapatrując się oraz na Prawo rządowe z Października r. z. względem banków prywatnych, starała się wypracować projekt mogący zwrócić na korzyść Księstwa koncessye, jakich toż prawo podobnym stowarzyszeniom dozwala. Wywięzując się z zaufania, jakie w niéj Ziomkowie położyć raczyli, podaje Kommissya załączony *Projekt do Banku prywatnego W. Ks. Poznańskiego*, i oświadcza zarazem, że jakkolwiek wśród obecnych okoliczności nader wielkie widzi trudności w wykonaniu rzeczonego projektu, to wszelako przy dobréj woli niepodobném do przeprowadzenia być go nie mieni.

Małych kapitałów w Księstwie jest wiele, a te poprzestać muszą na niskim procencie, jaki Listy Zastawne przynoszą. Sądzićby zatém należało, że sam interes takowych kapitalistów, skoroby do statutów Banku zaufanie powzięli, każe im korzystać z przywileju przez Rząd swieżo udzielonego. A że summa zakładów bankowych w całém państwie pruskiem ograniczona jest na *Siedm Milionów Talarów*, zwłoka więc założenia Banku dla Księstwa mogłaby sprawić, że inne prowincye, korzystając z owéj koncessyi, summę rzeczoną wyczerpią; przeto rzecz wymaga jeśli nie pospiechu, to przynajmniéj gorliwego zajęcia. Prawo wydawania biletów bankowych aż do wysokości summy zakładowéj daje Bankowi możność osiągnienia procentu z całego kapitału reprezentowanego przez bilety kassowe i dwóch trzecich kapitału zakładowego, t. j. przy 500,000 tal. funduszu zakładowego jeszcze 165,000 we wexlach i 166,000 w listach zastawnych, czyli razem 833,000 tal. Że zaś przy pewności, jakiéj Bank od zaciągających wymaga, na przychód 5% rachować można przeto dochód roczny doniósłby 41,500 tal., zatém kapitał zakładowy przyniósłby po odtrąceniu kosztów administracyi 7 do 8%. Dodajmy do tego, że skoro myśl Banku nietylko w opinii publicznéj silne znajdzie poparcie, ale i czynny udział Ziomków wznieci zaufanie do téj instytucyi, wtenczas, jak prywatne zaręczają wiadomości, zagraniczni kapitaliści do podniesienia Banku bardzo się znacznie przyczynią.

Być może, że i z innych jeszcze źródeł przyjdzie zasilenie dla zamierzonéj instytucyi. Towarzystwo kredytowe Ślązkie, wychodząc z przekonania, że pewność Listów Zastawnych zależy od regularnego płacenia procentów, a możność płacenia tegoż procentu zależy od łatwości nabycia pieniędzy obrotowych, utworzyło Bank z części majątku korporacyjnego w celu dostarczenia gospodarzowi kapitału obrotowego. Takim majątkiem korporacyjnym naszego Towarzystwa Kredytowego jest tak zwany fundusz Właściwy, i ten wynosi do dziś dnia 700,000 tal. Gdyby to było zgodne z życzeniem Walnego Zebrania, a rząd dał swoje przyzwolenie, możnaby, pod warunkiem dostatecznego zabezpieczenia w statutach Banku, użyć z rzeczonego funduszu 2 do 300,000 tal. na fundusz bankowy.

Wiadomo powszechnie, z jaką trudnością walczyć każdy musiał przy opłacie procentu do Towarzystwa Kredytowego w terminie Śgo Jana r. 1848, a tym bardziéj na Boże Narodzenie tegoż roku. Pomimo to bardzo znaczne summy wpłynęły, a Towarzystwo z największą ścisłością nietylko bieżące prowizye, ale i wypowiedziane Listy Zastawne opłacało. To jest oczywistym dowodem, ile wszystkim zależy na utrzymaniu ogólnego kredytu, a zarazem jak akuratność w dotrzymaniu zobowiązań w chwalebny zwyczaj u nas przechodzi. Owoż powołaniem i celem Banku ma być dostarczanie środków do opędzania tych potrzeb koniecznych i ułatwienia kapitałów obrotowych; rozleglejsze melioracye zostawić należy kapitałom zakładowym płynącym bądź to z pożyczki hipoteczn'ej, bądź to z oszczędności. Rzeczą Banku będzie zaliczać summy obrotowe na krótkie termina za bezpieczeństwem, jakie daje już to znana osobistość z prawną rękojmią wexlową, już to realna wartość zastawu.

Z tych wychodząc zasad, a mianowicie z przekonania, że Bank prywatny z jednéj strony w tym powszechnym niedostatku pieniędzy dostarczyć jest w stanie za pewnem bezpieczeństwem potrzebnych summ obrotowych, z drugiéj strony kapitalistom podać może sposobność korzystniejszego ulokowania kapitałów, ułożyła komissya na zasadach koncessyi rządowéj z Października r. z. Projekt do Banku W. Ks. Poznańskiego, który znawcom pod ścisłą oddaje rozwagę a wszystkich ziomków gorliwości i czynnemu ich udziałowi poleca.

Poznań, dnia 8 Stycznia 1849 r.

J. Łubieński. Cieczkowski. Miszewski. Kamil. Zakrzewski. Kaczkowski. Cegielski.

Ostatnie Wiadomości.

Wiédeń 15 *Stycznia.* Dowiadujemy się na urzędowéj drodze, że hr. Ludwik Bathiany i Dr. Zygmunt Saphir, brat humorysty zostali oddani pod sąd doraźny. Jenerał Moga po wzięciu Pesztu podobno pierwszy przedstawił się księciu Windiszgrecowi. Jak mówią uniewinnił się tém, że od czasu wkroczenia wojsk cesarskich wymawiał się chorobą i nie miał w żadnym wypadku czynnego udziału, według innych doniesień miał wydać papiery wielkiéj wagi, które nie pomału kompromitują wysoką pewną osobę. Wszyscy myślą, że w Węgrzech nie będą wyroki tak surowe, jak w Wiédniu, boby popaść w nie musieli ludzie największych wpływów we Węgrzech — Odezwa Windiszgrätza ogłasza, 1) że każdy, kogoby z jakąkolwiek bronią we Węgrzech schwycono, popada karze śmierci przez sąd dorazny: 2) że wszystkie gminy, którychby członkowie odważyli się kuryerów lub podwody armii cesarskiéj zatrzymywać, albo im szkodzić w jakibądźkolwiek sposób, wystawiają swe mieszkania na nieochybne zniszczenie ogniem i mieczem; 3) urzędy miejscowe odpowiadają swą głową za utrzymanie porządku. Z Pesztu zaś donoszą o odezwie Windischgrätza, w któréj powołuje do powrotu wszystkich dezerterów armii cesarskiéj z zapewnieniem zupełnego przebaczenia winy.

Doniesienia Urzędowe.

Nr. 6,246.

CESARSKO-KRÓLEWSKI TRYBUNAŁ

Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Stosownie do Art. 12 ust. hipot. z r. 1844, wzywa wszystkich prawa mieć mogących do spadku po niegdy Piotrze Łakoczyńskim pozostałego — z domu pod L. 162 w Gminie VIII i z $^3/_8$ części domu pod L. 28 w Gminie VII Kleparz, sytuowanego, składającego się, aby się z takowemi w przeciągu miesięcy trzech do Trybunału zgłosili, w razie bowiem przeciwnym, po upływie tego terminu, spadek w mowie będący zgłaszającej się Maryannie Konstancyi dwojga imion 1-mo Łakoczyńskiej, 2-do Marcinkowskiej, przyznanym zostanie.

Kraków dnia 20 Października 1849 r.

Sędzia Prezydujący,
J. *Czernicki.*

(2r.) Z. Sekretarz, P. *Burzyński.*

Nr 2,040 D. R. M.

RADA MIEJSKA

Miasta Krakowa.

Podaje do powszechnéj wiadomości, że na skutek uchwały Wydziału Administracyi i Skarbu w Radzie Miejskiéj z dnia 13 Grudnia 1848 r. do L. 2040 zapadłéj, odbędzie się publiczna *in minus* licytacya na dniu 31 Stycznia r. b. to jest we Srodę, od godziny 10téj z rana poczynając, na wypuszczenie w przedsiebiorstwo dostawy kamienia w ilości około siągów kubicznych dwieście, do wypalania wapna w cegielniach miejskich roku 1840 potrzebnego. Cena do licytacyi po złotych polskich dwadzieścia siedm groszy sześć (złp. 27 gr. 6) za jeden siąg na miarę wiédeńską oznacza się. — Chęć licytowania mający, złoży na *radium* przed rozpoczęciem licytacyi kwotę złotych polskich dwieście (Nro 200). Inne warunki dostawy téj dotyczące, każdego czasu przejrzane być mogą w Biórach Wydziału Administracyi i Skarbu w Radzie Miejskiéj.

Kraków d. 13 Stycznia 1849 r.

Vice-Prezes
PAPROCKI.
Sekretarz D. B. *Maryasiński.*